

Α' Πραξιότητες περι ιδρύσεως χωριών

1. Το 'Αλβασάν'

Το 'Αλβασάν' ἦδανε ἀρχὴ τσιφλίκ' καὶ τὸ εἶχανε ὁ 'Απτῆ βέης καὶ ὁ Μουσταφᾶ βέης. Ὑστατα τὰ παιδιὰ τς τὸ βανάνε ἀμανέτ στὸν 'Αρμέν' τὸ σαράφ, τὸ Χατζῆ Νερσές κι' αὐτὸς στὰ 1860 τὸ ξεπούλ'σε.

Ὡς τὰ τότες, τὸ τσιφλίκ' εἶχε σαράδα δδάδες π κάδδανε οἱ τσεφτσῆδες. 'Απ' αὐτινοὺς, ἓνα τακίμ ἦδαν ἀπ' τὸ Καβακλή τς Βουγογρίας, ἄλλ' ἀπ' τ' Θεσσαλία, κι' ἄλλ' Καραμανλήδες. Αὐτοῖν' ἀγόρασαν τὸ τσιφλίκ' ἀπ τὸν 'Αρμέν' καὶ τὸ καμαν χωριό.

Κολλμένα μετ' τ' 'Αλβασανιοῦ τὸ τσιφλίκ' ἦσαν καὶ μικρὰ τσιφλίκια, π τὰ εἶχανε οἱ δόπιοι. Ἐνα εἶχε κι' ὁ παλιός μας, ὁ Χατζηγιαννάκης, πγ εἶχε 21 θυγατέρες καὶ 15 γιοῦδες, ἀπὸ δυὸ γυναικας δεκαοχτὼ ἀπ τὴ μιὰ καὶ δεκαοχτὼ ἀπ τὴν ἄλλ'να, καὶ τὸ σόι τὸ λέγον «'Απ' τὰ τριαδαῆξ ἀδρόφια».

«Αρχὴ θρησκῆ
Λαογραφικῆ καὶ
Γεννηθῆσαν
τ.Ε' 1938-4
~ 105-108

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

2. Το Νιχώρ

ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ Νιχώρ τὸ χάραξε ἓνας φονιάς στὴ Σουλτάνα, γιὰ νὰ βοῖσκει ἀπάγιο ἐκεῖ ὅς' ἔκαμανε κάνα καβαγέτ καὶ νὰ ἄλλοιανε. Ὑστατα σὰ γάηκαν οἱ σαράντα δδάδες τ τσιφλικιοῦ, στ' 'Αλβασάν', κι' ἀπομικανε οἱ Καρυῶτες στ' ἀνοιχτιά, ἀγόρασανε τὸ Νιχώρ ἀπ' τὴ Σουλτάνα καὶ τὸ καμαν χωριό

Β' Διὰφορα ἄσματα

1. Τὸ τραβοῦδ' τοῦ σταυροῦ

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
Σήμερον καταδέχεται σταύρωσιν τῷ Δεσπότη,
Παρισταμένη τοῦ σταυροῦ ἡ πάναμος Παρθένα,
καὶ τὸ Σωτήρᾳ βλέπουσα κρεμάμενον τῷ ξύλῳ
—Πῶς ὑπομένεις τὸν σταυρὸν γλυκίτατόν μου τέκνον;

Ἅγιος, Κύριος Σαββαῶθ.

(Ἐψάλλετο τὴν Μεγάλην Πέμπτην ἀπὸ ἓνα παιδί, ποὺ γυρονοῦσε τὰ σπῆ-
τια κατὰ σειρὰ, κρατώντας εἰς τὸ χέρι ἓνα δίσκον τῆς ἐκκλησίας μετ' τὸν ἀρ-
γυρὸ σταυρὸ ξαπλωμένο εἰς τὸν δίσκο καὶ στολισμένο μετ' ἀνθη καὶ δύο τρία

κόκκινα αὐγά. Διὰ τὸν κόπον τοῦ ἐμάζευεν αὐγά καὶ χοήματα. Τὰ αὐγά πα-
ρέδιδεν ἔπειτα εἰς τὸν παλᾶν καὶ τὰ χοήματα κρατοῦσε αὐτός).

2. Ὁ Σταυράκογλος

— Ἄφρησε ἕναν γκιάβουρα τοὺς Τούρκους νὰ δρῖζει
μὲ τὰ πολλὰ πουγγία του, νὰ τοῦσε φοβερίζει.
Καὶ τὸν ταμπάκον ἔκαμεν ἄλλος νὰ μὴ πουλήσει
γιὰ νὰ κερδήσει χοήματα, τὸν κόσμον νὰ κερδήσει.

Εἰς τοῦ Σπαθάρη τὸν ὀδᾶ ἦταν ζωγραφισμένα
βασίλεια, καὶ μπογδιανά, ὅλα τοὺς ἕνα ἕνα.
Στῆς Σπαθαρέσσας τὸν ὀδᾶ ἦταν ζωγραφισμένα
τριανταφυλλίες, γαρουφαλιές, μὲ ἀνθη φορτωμένα.
Παρασκευὴ ξημέρωμα, μὴν εἶχε ξημερώσει.
ἔφεραν τὸν Σταυράκογλου μέσα εἰς τὸ κοτέσι.

— Σιεφὰ γκελδὶν Σταυράκογλου, πῶς εἶσαι στὴν ὑγείᾳ σου;
Πῶς εἶσαι εἰς τὸ κρεῖττον σου, τὸ ἄφεντιᾶ σου;

Καὶ ἡ κατάρα ἢ φέβρα τοῦ Παναγιωτάτου
βύθισε τὸν Σταυράκογλου στὴς θάλασσας τὸν κάτω.

(Ἐτραγουδεῖτο πρὸ 70 ἐτῶν. Ὁμ. τ' ἀνωτέρω κατ' ἀφήγησιν Μαρίας
Ἰωαννίδου ἀγραμμάτου, ἐτῶν 87, ἔξ Ἐββασανίου Μετροῶν, νῦν κατοικοῦ
Ἁγίου Πέτρου Γουμενίτσης).

3. Τὸ μοιρολόγι τς Παναγίας

Καλὸ εἶναι τὸ Ἅγιος ὁ θεός, καλὸ εἶναι ποὺ τὸ λένε
παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἅγιο Δάφο.

Ἐκεῖ τὰ δέδρα σκίζονται, τὰ μάγματα λυγίζουν,
ἐκεῖ δρέχοντε τὰ σκυλιά, οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
5 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιά, οἱ τρις καταραμένοι.

— Σεῖς Ὀβριγιοί, ποῦ δρέχετε ; καὶ τί πολυρωτᾶτε ;

— Μεῖς τὸ Χριστὸ γυρεύομε νὰ τόνε σταυρώσομε.

Βαστούμ' φλουριὰ στὰ χέρια μας κι ἀργύρια στὶς ποδιές μας.

— Γιὰ δόστε με τ' ἀργύρια σας νὰ σᾶς τὸ πῶ ποῦ εἶναι.

10 — Γιὰ λύσε τα καὶ πάρε τα καὶ πές το μας ποῦ εἶναι.

Κάθεται καὶ προγεύεται πάνω στὸ περιβόλι,
μὲ δεκοχτὼ πνευματικούς, μὲ δώδεκ' Ἀποστόλους.

Πῆραν τὸ δρόμὸ τὸ δρομοῦ τοῦ ριοῦ τὸ μονοπάτι,

- τὸ μονοπάτι τοὺς ἔβγαλε ἴσια στὸ περιβόλι.
- 15 Μόλις τοὺς εἶδε ὁ Χριστός, ἀμέσως ἐταράχθη.
—Φέрте σκαμνιά τοὺς φίλους μου καὶ τράπεζα ἐμπρὸς τοὺς.
Τσακίσανε τὴν τράπεζα, σπάσανε τὰ ποτήρια.
—Αὐτὸς εἶναι καὶ πιάστε τον γογγόρα, νὰ μὴ φύγει.
Ἄπ' τὸν περτσὲ τὸν πιάσανε, στὴ γῆ τονε σβροδᾶνε.
- 20 Γέμισ' τὸ στόμα τ' αἵματα, τὰ χεῖλη του φαριμάκι.
Εὐθύς τονε φορέσανε τοῦ βουβαλιοῦ τὸ τσόλι,
εὐθύς τονε ποτίσανε τριῶν χρονῶν τὸ ξύδι,
εὐθύς τὸν πάνε στὸ παχνί, κι ἄχερο τὸν ταγίσαν.
Ἡ Μάρθα, ἡ Μαγδαληνή, καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μάννα,
25 καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα,
πῆραν τὸ δρόμο τὸ δρομί, δρομί στὴν Παναγία.
Βλέπουν ἐκεῖ τὴν Παναγία, τὴν προσευχή της κάνει
καὶ τὸν θεὸν παρακαλεῖ, γιὰ τὸ μονογενῆ της.
Ἡ μιὰ τὴν ἄλλη βλέπουνε, ἡ μιὰ τὴν ἄλλη λέγει:
30 —Σὺ, Παναγία μας Δέσποινα, τὴν προσευχή σου κάνεις
καὶ τὸ θεὸ παρακαλεῖς γιὰ τὸ μονογενῆ σου,
τὸ γιό σου τότε πιάσανε καὶ πῆνε τὸν κρεμάσαν.
Μόρ, κάλλιο γὰ βουβαλιουστὰν πᾶσαι τὸ λέγο τοῦ περ.
Ἡ πῆραν τὸ δρομο τὸ δρομί, δρομί τὸ μονοπάτι,
35 τὸ μονοπάτι τοὺς ἔβγαλε στὴν πόρτα τοῦ Πιλάτου.
Κοιτοῦν ξερβιά, κοιτοῦν, δεξιά, κανένα δε γνωρίζουν
κοιτοῦν καὶ δεξιότερα, βλέπουν τὸν Ἰωάννη.
—Ἄη Γιάννη Πρόδρομε καὶ βαπτιστῆ τοῦ γιοῦ μου,
μὴν εἶδες τὸν νιόκα μου καὶ τὸν διδάσκαλό σου ;
- 40 —Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνό, τὸν παραπονεμένο,
ὁποῦ φορεῖ πουκάμισο, στὸ αἷμα βουτημένο ;
Σὰν τ' ἄκουσε ἡ Παναγία, ἔπεσε κι ἐλιγώθη.
Δὲν μὲ μιλάς νιόκα μου, δὲν μὲ μιλάς παιδί μου ;
Ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῆ, γρομεὸ νὰ πέσει κάτω.
- 45 —Γί νὰ σοῦ πῶ μαννούλα μου ποῦ μ' ἔχουν σταυρωμένο ;
Μάννα μ, ἂν κρεμαστῆς ἐσύ, κρεμιέτ' ὁ κόσμος ὅλος.
Μάννα μ' καὶ ἂν σφαγῆς ἐσύ, χάνετ' ὁ κόσμος ὅλος.
Σύρε μάννα μ' στὸ σπῆτι σου, καὶ κάνε τὸ σταυρό σου,
καὶ παρακάλεῖ τὸ Θεό, γιὰ τὸ μονογενῆ σου.
- 50 —Βάλε κρασί στὸ μαστραπᾶ κι ἀφράτο παξιμάδι,
νὰ τό βρῶ ἡ μάνν' ἀπ' τὸ παιδί, καὶ τὸ παιδί ἀπ' τὴ μάννα.
Καλό εἶναι τ' Ἄγιος ὁ θεός, καλό εἶναι ποῦ τὸ λένε.
Ὅποιος τὸ λέγει σώζεται κι' ὅποιος τ' ἀκούει ἀγιάζει,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

κι' ὅποιος τὸ καλοφρηγοριστῆ, Παράδεισο θὰ λάβει,
 55 Παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἅγιο Δάφο.
 (Ἐψάλλετο καὶ ψάλλεται τὴν νύκτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ὑπὸ τῶν
 γυναικῶν ποὺ φυλάγουν τὸ λείψανο τοῦ Χριστοῦ. Ἀνακοίνωσις Φρόσως
 Χατζοπούλου ἐτῶν 19, ἐξ Ἐλβασανίου, ἐγγραμμάτου, νῦν κατοικοῦ Ἁγίου
 Πέτρου Γουμενίτης).

4. Ὁ θάνατος τοῦ γύφτου

Πεθαίνει ὁ γύφτος ὁ χαλκιᾶς κι ἡ γύφτισσα τὸν κλαίγει :
 — Ἐσὺ πεθαίνεις μάστορα, κι ἐμένα ποῦ μ' ἀφήνεις ;
 — Σ' ἀφήνω γὼ τὴν τσέργα μου τὴ χιλιτρουπημένη,
 5 νὰ χεῖς τὸν ἥλιο θερμοσπὴ καὶ τὴ βροχὴ γιὰ πλύτρα,
 καὶ τὸν ἀγέρα σκουπιστή, καὶ τὸ χαλάζι φίλο.
 Σ' ἀφήνω τζόρ ἀπ' ἀκρανιά, καὶ τρύπια δραβεζικά
 νὰ βαίνεις παντοῦ λεύτερα, μέσ' στοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια,
 νὰ τρῶς τὰ ξεροκόμματα, νὰ σοῦ τροχοῦν τὰ δόντια.

Τσέργα = σκηνή, *τζόρα* = οὐβόλα, *δραβεζικά* = σακκούλι *τροχῶ* = ἀκονίζω
 (Ἀνακοίνωσις Ξενοφῶντος Χουροπούλου 70 ἐτῶν, ἐγγραμμάτου, ἐκ
 Πετροχωρίου Μετρώων, νῦν κατοικοῦ Ἀναστασίου Χουροπούλου).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

5. Ὁ Μανώλης

ΑΘΗΝΩΝ

Σ' ἓνα τρεχαντηράκι καρσὶ στὸν Μαρμαραῶ
 εἶν' ὁ Μανώλης μέσα, (λεῖλομ, λεῖλομ), με δώδεκα παιδιά.
 Σ' ἓνα βουνὸ μεγάλο, σ' ἓνα βουνὸ ψηλό,
 σκοτώσαν τὸν Μανώλη, (λεῖλομ, λεῖλομ), τῆς Ἐρηνιώσ τὸ γιό.
 5 Τὸν κλαίγει ὁ κόσμος ὅλος, τὸν κλαίγει κι' ἡ δουριά,
 τὸ κλαίγει κι' ἀδελφή του (λεῖλομ, λεῖλομ), ποὺ δὲν τὸν εἶδε πιά.
 — Κριμας Μανώλη μ', κριμας, κριμα στὸ νόγι σου,
 ποὺ ἔκαμες ρεζίλι, (λεῖλομ, λεῖλομ), ὅλο τὸ σόγι σου.
 Μανώλη μ' τ' ἄρματά σου, πουλιοῦνται στὸ τσαρσί,
 10 τὰ χουν καὶ τὰ γυρίζουν, (λεῖλομ, λεῖλομ), γιὰ μιὰν ὀκᾶ κρσσί.
 — Μάννα μ', δὲν εἶταν ἓνας, δὲν εἶταν καναδυό,
 μὸν εἶταν τρεῖς χιλιάδες, (λεῖλομ, λεῖλομ), ποὺ ζῶσαν τὸ βουνό.
 Μάννα μ', δὲν ἦταν Τοῦρκοι, δὲν ἦταν Χριστιανοί,
 μὸν εἶταν κερετζήδες, (λεῖλομ, λεῖλομ), οἱ παλιοβούργαροι.
 15 — Μανώλη μ', τ' ἄρματά σου δὲν εἶταν γιὰ φωτιά
 μόνε νὰ λειτουργοῦνται, (λεῖλομ, λεῖλομ), μέσ' στὴν Ἁγιά Σοφιά.
 Μανώλη μ', τὸ κεφάλι σ' εἶτανε μακρουλό,
 ὅταν τὸ πελεκοῦσαν, (λεῖλομ, λεῖλομ), ἐπάνω στὸ βουνό.
 Σ' ἓνα βουνὸ μεγάλο, καρσὶ στὸ Μαρμαραῶ,
 20 σκοτώσαν τὸν Μανώλη, (λεῖλομ, λεῖλομ) με δώδεκα παιδιά.
 Ἡλίας Χουροπούλου, ἐτῶν 57, ἐγγραμμάτου ἐπιγραφῆς
 (Τουρκοῦ) Μέρκι, νῦν κατοικοῦ Παλαιῶν Γουμενίτης.